

<http://uard.bg>

New Knowledge Journal of Science

Списание за наука „Ново знание“

Academic Publishing House - "Talent"
University of Agribusiness and Rural Development - Bulgaria

Академично издателство „Талант“
Висше училище по агробизнес и развитие на регионите - Пловдив

THE SACRED WAY OF THE THRACIANS AND ITS IMPORTANCE FOR TOURISM IN BULGARIA

Kostadin Ivanov Valkov

University of Agribusiness and Rural Development – Plovdiv, Bulgaria

Key words:

*tourism
Thracians
traditions
customs
rituals
regions*

Abstract

In this paper the results of a study aimed at the ancient thracian historical and cultural heritage and its importance for tourism are reported. The early thracian settlement models with the respective geographical distribution and the heritage that is typical on the territory of modern Bulgaria are investigated. Historical facts, some thracian cultural characteristics and ancient rituals are considered too. The existence of the Thracian cognate footprint and its direct impact on the Bulgarian culture is proved. The opportunities to develop new tourism products through internal cultural and historical corridor are displayed. A brief analysis of the current day tourist map of Bulgaria with its nine areas is made.

СВЕЩЕНИЯТ ПЪТ НА ДРЕВНИТЕ ТРАКИ И ЗНАЧЕНИЕТО ЗА ТУРИЗМА В БЪЛГАРИЯ

Костадин Иванов Вълков

Висше училище по агробизнес и развитие на регионите - Пловдив

Ключови думи:

*туризъм
траки
традиции
обичаи
ритуали
региони*

Резюме

В настоящата статия са докладвани резултати от изследване, насочено към древното историческо и културно тракийско наследство и неговото значение за туризма. Проучени са ранни тракийски селищни модели със съответно географско разпределение и наследство, което откриваме и е характерно за територията на днешна България. Разглеждат се исторически факти, някои културни тракийски особености и древни ритуали. Доказва се наличието на тракийски родствен отпечатък и прякото му влияние върху българската култура. Извеждат се възможности за разработване на туристически продукт чрез нов вътрешен културен и исторически коридор. Прави се кратък анализ на актуалната днес туристическа карта на България със своите девет района.

ВЪВЕДЕНИЕ

Днес българите от Дунавска България са преки наследници на древните траки. Много на брой археологически и исторически доказателства свидетелстват за това. Историческото наследство, което сме запазили от тях, можем свободно да

използваме за развитието на туризма на национално ниво. Съвременна Република България е разделена на туристически райони. Създаването на вътрешни културно-исторически коридори чрез използването на тракийското наследство по нашите земи ще доведе до полужителни резултати

за развитието на вътрешния туризъм. Разпределението по райони на държавната ни територия и площ не трябва да се явява пречка за развитие. Регионалното разпределение на България по туристически райони е проблем, разглеждан още от историческото ни минало. Редица предложения за териториално райониране са дискутирани през годините. Като основната им цел е да се характеризират районите на България точно с индентификация и отличаващи белези на географско и административно развитие. Районите могат да бъдат разделяни по всякакъв вид критерии като вид туризъм, историческо наследство и култура, начин на живот, традиции и обичаи. Всеки район е различен и има своите характерни белези, както и начин на развитие. Нито един от районите не си прилича с останалите - те могат да бъдат разделени и по географски смисъл чрез разликите в климата, релефа, флората, фауната, както и по много други особености. За обсъждане днес е актуалната нова туристическа карта на България, на която са представени нови девет района, които са предложени и приети. Разделението на картата е по общини и териториално разпределение на градовете - туристически центрове.

Пред районирането се идентифицират трудности за самостоятелно развитие на туризъм и туристически продукти. Особени трудности се установяват пред развитието на вътрешен и културен туризъм. Това се обяснява от факта, че древното историческо и културно минало на България е пръснато по цялата ѝ територия още от зародиша на своето развитие и то не е еднакво по своята същност. За да се избегне негативизмът от самостоятелната районна идентификация и общинско деление, трябва да се работи върху изграждането на нови културни и исторически коридори, както и за развитието на един общ туристически продукт, който да дава съответната икономическа стабилност чрез вътрешен туризъм на няколко района едновременно. Вътрешният туризъм е ключът за постигане на икономическа и търговска стабилност на районите и техните общини чрез правилното развитие на начина на предлагане на туристически продукти с точна и ясна туристическа реклама, насочена към потребителите - туристи. Само така ще се подпомогне развитието на националния туристически бизнес. Различните и нови туристически продукти спомагат за отварянето на нови работни места за заетите в туризма. Тези действия и мерки пряко ще стабилизират положителния растеж на общото държавно икономическо състояние и темповете на развитие в туризма и туристическия бранш.

ЦЕЛ

Настоящата статия има за цел да разкрие значението на тракийското наследство в културно исторически аспект и прякото му влияние към и за развитието на туризма в България. Това ще доведе до някои препоръки и изводи при разглеждането на проблема; разкриване на връзките между историческото ни минало и националната ни туристическа практика; взаимоползите от богатата ни история и древно културно наследство, които допълнително ускоряват развитието на българския туризъм, както и разработване на нов туристически коридор с историческо и културно значение, наречен „Свещеният път на древните траки“.

По-долу са изведени актуалните въпроси, които възникват по време на изследването и анализа, заложен в текущата статия.

Можем ли да използваме положително това ценно историческо минало? Откриваме ли тук един от начините за развитие на културен и исторически туризъм? Има ли ясни поставени регионални цели на държавно ниво за бъдещето на вътрешния туризъм в България? Какво ни разкриват историците днес за България и българската държава в миналото?

МЕТОДОЛОГИЯ

Методите за разясняване на проблемите и перспективите за развитието на вътрешен културен туризъм на територията на България в процес на ново райониране ще бъдат описани чрез предложение за разработване и идентифициране на нов вътрешен културно-исторически коридор, наречен „Свещеният път на древните траки“ и анализиране на тракийските селищни модели. Този коридор обхваща териториите на район Родопи, район Тракия и район Долината на розите от новото райониране на актуалната туристическа карта. Като основната идея тук е постигането на добро икономическо развитие на дадените райони чрез извеждане на общ туристически продукт от национално и историческо значение. Развитието на този нов за България туристически коридор ще доведе до откриването на нови работни места за заетите в туризма и допълнително ще увеличи интереса на чуждестранните и българските туристи и туристопотока в своята цялост, като ще засегне и развитието на историческия и културен туризъм, който се явява и като вид на националната ни идентификация на народ с богато историческо минало.

Необходима е визуална представа за новото райониране от новата туристическа карта на България. Трябва да се отбележат броя на градовете и общините. За целта информацията извеждам комбинативно във вид на таблица (табл. 1).

Таблица 1. Туристическо райониране на България

1. Район Дунав (67 общини)	Алфатар, Белене, Белоградчик, Бойница, Бойчиновци, Борован, Борово, Брегово, Брусарци, Бяла Слатина, Бяла, Венец, Ветово, Главиница, Видин, Вълчедръм, Грамада, Гулянци, Две могили, Димово, Долна Митрополия, Долни Дъбник, Дулово, Завет, Иваново, Искър, Исперих, Кайнарджа, Каолиново, Кнежа, Козлодуй, Кубрат, Кула, Левски, Летница, Лозница, Лом, Макреш, Медковец, Мизия, Никола Козлево, Никопол, Ново село, Опака, Оряхово, Павликени, Плевен, Пордим, Полски Тръмбеш, Попово, Разград, Ружинци, Русе, Самуил, Свищов, Силистра, Ситово, Сливо поле, Сухиндол, Тутракан, Търговище, Хайредин, Хитрино, Цар Калоян, Ценово, Червен бряг, Якимово.
2. Район Стара планина (32 общини)	Антоново, Априлци, Берковица, Велико Търново, Враца, Върбица, Вършец, Габрово, Георги Дамяново, Горна Оряховица, Дряново, Елена, Златарица, Котел, Криводол, Ловеч, Луковит, Лясковец, Мездра, Монтана, Омуртаг, Роман, Севлиево, Стражица, Сунгурларе, Тетевен, Троян, Трявна, Угърчин, Чипровци, Чупрене, Ябланица.
3. Район София (23 общини)	Бобов дол, Божурище, Ботевград, Брезник, Годеч, Горна Малина, Драгоман, Елин Пелин, Етрополе, Земен, Ихтиман, Ковачевци, Костинброд, Кюстендил, Невестино, Перник, Правец, Радомир, Своге, Сливница, Столична, Трекляно, Трън.
4. Район Тракия (35 общини)	Братя Даскалови, Брезово, Гълъбово, Димитровград, Елхово, Калояново, Кричим, Лесичово, Любимец, Марица, Минерални бани, Нова Загора, Опан, Пазарджик, Перущица, Пещера, Пловдив, Първомай, Раднево, Раковски, Садово, Свиленград, Септември, Симеоновград, Стамболийски, Стамболово, Стара Загора, Стралджа, Съединение, Тополовград, Тунджа, Харманли, Хасково, Чирпан, Ямбол.
5. Район Долина на розите (19 общини)	Антон, Златица, Карлово, Копривщица, Мирково, Панагюрище, Пирдоп, Сопот, Стрелча, Хисаря, Чавдар, Челопеч, Гурково, Казанлък, Мъглиж, Николаево, Павел баня, Сливен, Твърдица.
6. Район Рила-Пирин (23 общини)	Банско, Белица, Белово, Благоевград, Бобошево, Гоце Делчев, Гърмен, Долна баня, Дупница, Костенец, Кочериново, Кресна, Петрич, Разлог, Рила, Самоков, Сандански, Сапарева баня, Сатовча, Симитли, Струмляни, Хаджидимово, Якоруда.
7. Район Родопи (27 общини)	Ардино, Асеновград, Баните, Батак, Борино, Брацигово, Велинград, Девин, Джебел, Доспат, Златоград, Ивайловград, Кирково, Крумовград, Куклен, Кърджали, Лъки, Мадан, Маджарово, Момчилград, Неделино, Ракитово, Родопи, Рудозем, Смолян, Чепеларе, Черноочене.
8. Район Варненско Черноморие (25 общини)	Аврен, Аксаково, Балчик, Белослав, Бяла, Варна, Велики Преслав, Ветрино, Вълчи дол, Генерал Тошево, Девня, Добрич, Добрич-селска, Долни чифлик, Дългопол, Каварна, Каспичан, Крушари, Нови пазар, Провадия, Смядово, Суворово, Тервел, Шабла, Шумен.
9. Район Бургаско Черноморие (13 общини)	Айтос, Болярово, Бургас, Камено, Карнобат, Малко Търново, Несебър, Поморие, Приморско, Руен, Созопол, Средец, Царево.

Актуални данни от Министерството на туризма, публикувани на сайта <http://www.tourism.government.bg/>.

ЛИТЕРАТУРЕН ПРЕГЛЕД

Българската държава е пряк наследник на траките, нашите територии са характерни с изобилието си от тракийско наследство, което ни отличава от другите европейски народи. Тук се има предвид, че ние сме единствените и в световен мащаб преки наследници на древните и мистични тракийски народи. Първото обработено злато за накити и украса в света е намерено на територията на днешна България. Варненският некропол е археологическото откритие, което доказва първото в света металообработване с художествени умения. Българската територия е изключително богата на историческо наследство и разнообразие от сблъсък на древни цивилизации и народи. Много от днешните историци характеризират

територията на България с това, че тя е била посочената в Библията и ранното християнство като Обетованата земя. Българската земя е апетитна за много народи в исторически план заради своя разнообразен климат и наличие на богати природни ресурси. В миналото Черно море е било езеро (според последни научни данни), което е давало нужната храна и водни запаси за древните племена и народи. Днес е доказано, че един народ, който е постигнал независимост в борбата с изхранването и своето оцеляване, започва да се развива духовно и културно. Така например са се образували и пръвите велики древни цивилизации и народи. Такива са били и траките. Това разбира се в исторически аспект има

своето пряко влияние върху развитието на нашата държава и нейната териториална цялост.

За да се доведе настоящото изследване до резултат, е нужно да се анализират причините или първопричините за възникване на ранни селищни образувания и първични селищни територии по нашите земи. Ще се разгледат селищните модели на район Тракия или Горнотракийска низина, район Родопи и район Долината на розите. За постигането на целта ще се изведат модели, които намираме в дисертацията на гл. ас. д-р Ж. Узунов „Селищни модели в Горнотракийската низина през VI – I век. пр. Хр.“ от 2011 година - Нов български университет – департамент „Археология“, с научен ръководител доц. д-р. Анелия Божкова. Посоченият научен труд ни дава ясна представа за историческото селищно развитие на районите: Горнотракийската низина, Карловска и Казанлъжка котловина. Следва да бъдат направени изводи и съответни решения на проблема. Една от главните причини за населяване на дадена територия е наличието на обработваема и плодородна почва, благоприятен климат и водни ресурси, които са важните индикатори и природни суровини, нужни за изхранване на дадено население, както и оцеляването на древните народи в ранното им развитие. За да се изведат точните природни и географски характеристики за наличие на обработваеми площи, се налага и разглеждането на проблема. Анализ в областта е направен от ст.н.с. д-р В. Александров от гр. София през 2006 г. Той прави научни изводи и тези, изследвайки проблема в своя доклад, наречен „Върху пространственото разпределение на почвеното засушаване на България“. Този доклад извежда ценна информация, която ни помага да разберем важността за наличието на плодородната почва и нейното отражение върху човешкото развитие. Тук са разкрити влиянието на климата и отражението му върху почвите и тяхното засушаване. Разгледани са в детайли природните условия и метеорологичното влияние върху плодородието на земните площи от територията на България. Методологията на проучването се извежда в два аспекта или в два модела: анализ на древните тракийски селища и идентификация на нов вътрешен културно-исторически коридор на база новата туристическа карта на България.

Определяне и анализиране на древно тракийския селищен модел на територията на България, отпечатък от древно тракия

За да идентифицираме наличието на древно тракийско наследство (ДТН) по нашите земи е необходимо да изведем първо модел на селищни тракийски образувания. Според научната теория за развитие на ранни селищни територии е необходим един елемент на повторяемост в даден археологически аспект. Тази повторяемост има

силен научен характер и е от най-високо значение според гл. ас. д-р Ж. Узунов от Нов български университет. Елементът на повторяемост, който ще ни послужи за анализ и доказателство, е наличието на култови тракийски места и некрополи и има антропогенен характер. Природните дадености и разнообразният релеф също се явяват причини и условия за развитие на тракийски селища по нашите географски територии.

Модел на повторяемост по райони

Такъв модел откриваме в едно археологическо насищане на тракийски некрополи и светилища в три от районите на България:

Бележка: Трите района са от новата туристическа карта на България и се ползват новите им имена в процеса на изследването.

Това са откритите от археолозите култови места, построени от древните траки. Ранни селищни тракийски образувания, характерни и за трите района, датирани от IV - V и VI век преди Христа, с древна, почти вековна история. Живели в епохата на Неолита, наречена каменно-медна епоха.

1. Район Родопи: светилището Перпирикон и гробът на Орфей край село Татул.
2. Район Тракия: тракийски могили и множество некрополи. Днешната територия на Община Марица, която е богата на древно тракийско историческо наследство. Множество могили, които са открити или предстои да бъдат открити – за общината са необходими допълнителни археологически проучвания.
3. Район Долината на розите, наричана от археолозите „Долината на тракийските владетели“ - много на брой открити тракийски съкровища и светилища и некрополи тип могили. Там се намира и Могила, вписана в Регистъра на ЮНЕСКО за национално и световно историческо богатство.

На таблица 2 районите са разделени по средна надморска височина и се открива разлика в модела на селищните образувания на древните траки по нашите земи. Моделът на повторяемост се нарушава във височинен аспект по селищна форма. От купести селища във височина стават пръснати. Тук имаме наличие на низинен, котловинен и планински релеф.

Разделяйки районите по височина, можем да изведем изводи, че район Родопи е най-висок и е планински по географски смисъл и особености. Насищането му с тракийско наследство не е случайно. Перпирикон е археологическото доказателство за древните вярвания на траките. Те се кланяли на слънцето и са го издигали в култ, имали са и сериозни астрономически познания за века, в който са живели. Различавали са лятното и зимното слънцестоене. Могилите по форма наподобяват древноегипетските пирамиди.

Траките са вярвали, че след смъртта телата им трябва да са изложени по-близо до слънцето. Траките са били и добри войни, а от стратегическа гледна точка район Родопи е необходим и за успеха на техните военни действия. Познавайки огъня, те са го използвали за сигнализация при вражески нападения или природни бедствия. Район Родопи е бил от най-голямо значение за древните траки във военностратегически и религиозен план.

За наличието на древни тракийски селища в разглежданите райони важна роля играе и климатът. В таблица 3 районите са разделени по климат и климатични пояси.

Климатът на България е подробно описан в научния доклад „Върху пространственото разпределение на почвеното засушаване на България“. Според ст.н.с. д-р В. Александров, климатът е в грацините на умерената и средиземноморска климатична област. В северната

част климатът е умереноконтинентален с изразени четири сезона. Пролетта е хладна и дъждовна и падат градушки и мъгли. Първата половина на есента е топла, слънчева и суха. През втората половина времето захлаждява, с характерни чести валежи силни ветрове и слани. Според анализа, направен в доклада, *район Тракия* се категоризира като район от потенциално застрашените от засушаване през периода на топлото полугодие, заради пространственото разпределение на валежите.

Не на последно място са водните запаси от речните корита, които са спомагали развитието на тракийските селища. Питейната вода е вода, използвана за развитието на ранно тракийско земеделие. По-важните от тях са посочени в таблица 4.

Особеностите на почвите по райони категоризация по видове са посочени в таблица 5.

Таблица 2. Средна надморска височина на посочените райони

Райони - според новото райониране	Средна надморска височина
Родопи	1098 м
Тракия	168 м
Долината на розите	167 м

Таблица 3. Климат и климатични особености на районите

Райони - според новото райониране	Климат
Родопи	Планински - преобладава
Тракия	Преходно континентален
Долината на розите	Умерено континентален

Таблица 4. Питейни води и речни корита

Райони - според новото райониране	Реки и питейна вода
Родопи	Въча, Чепинска, Чепеларска, Арда, Доспат и др.
Тракия	Марица и река Тунджа
Долината на розите	Река Стряма и Тунджа

Таблица 5. Почви по вид разпределени по райони

Райони - според новото райониране	Почви
Родопи	канелено-горсти, светло и тъмно кафяви
Тракия	алувални, смолници, канелено-горски
Долината на розите	делувиално-пролувиални и канелени

От направения селищен анализ може да се направи извод, че модел на повторемост откриваме само и единствено в наличието на еднакви по форма култови тракийски места и некрополи с общ тип „могили“ или „могила“: модел на повторемост в наличните антропогенни ресурси - еднакъв тип на некрополно поведение и начин на ритуално тракийско заграбване и погребални ритуали.

Разнообразието от растителен и животински свят на трите посочени района - флора и фауна, е един от най-важните природни дадености за развитието на ранни селищни образувания по нашите земи, в случая тракийските селища. Това ни дава ясна представа и един неслучаен модел на развитие в природно-исторически план. Плодородието на земите и различният релеф, климат и води са дали началото на уникалното по своята същност тракийско присъствие и началото на процъфтяваща

древна цивилизация със собствена култура, бит и традиции. Тракийските селища са от типа на събраните, като преобладават и пръснатите заради разнообразния релеф. Наблюдава се наличие на колибарски селища с отделни дворове, а по брой на население можем да ги разделим на големи, средни, малки и много малки.

Кратка история и легенда: животът на древните траки - особености и традиции¹

Нека да си представим ежедневието на нашите предци траките. Те са били добри воители и почитатели на добрия вкус към живота. Обичали са музиката, римите и песните, почитали са виното, войната за тях е била начин на живот, чест е да си воин и да браниш ближните, добрата храна и ловът не са просто занаят, а начин за оцеляване. Смъртта за тях е била нещо хубаво начин за избягване от воденето на мъчителен живот. С песни и танци са посрещали болести и смърт. С оплаквания и тъга са посрещали новородените, защото са знаели, че не ги чака нищо хубаво тук на земята. Почитали са жените си и майките си, правели са за тях накити и украшения. Обичали кичожността и украсите по телата си. Златото за тях не е просто благороден метал, а е символ на власт и благосъстояние. Тракиецът е воин-грубиянин по характер с високо за времето си самочувствие, който не се страхува да посрещне с чест смъртта, почита боговете си, прави жертвоприношения, разбира силата и мощта на слънцето, кланя се единствено пред него с огромно уважение и почит. Покровител е над природата, използва умело природните дадености и суровини. Траките имали добри и качествени строителни умения, владели много техники и занаяти в изкуството и художествените похвати. Боравели със силата на огъня, термично обработвали храната си, за да се наслаждават по добре на нея. Използвали огъня и за отдалечена комуникация при наличие на военни действия – били са добри военни стратегии. Траките разчитали езика на заобикалящата ги среда и природата. Използвали природните дадености като средство за оцеляване и способи за водене на живот. Знаели значението и силата на природните стихии и се обръщали към тях с уважение. Безкомпромисни в отбранителните си познания. Обичали сладостта на виното и пиели докато не изпадали в **състояние** на транс и бездушие, наслаждавали се на всеки миг от живота си. Да бъдат богати и да притежават собствени територии за тях било начин да покажат величието си пред останалите народи. Жените на тракийците са се радвали да посрещнат смъртта си заедно със съпрузите си. Те сами искали да бъдат загробвани живи до непосредствено загиналите мъже по време на военни действия. За тях следването на

любимия в загробния живот било и чест. Древните траки от Родопите следвали Орфей и орфизма, харесвали музиката и сладостта от красивия му глас. Обичали да празнуват и почитали празниците. Използвали височинния характер на Родопите и планинския масив, за да обединяват ближните си в почитането на боговете. Давали димни и огнени сигнали, за да бележат началото на годишен празник или за предупреждение от избухване на война и природни катаклизми. Стратегически височината на населяваните от тях територии им дава предимства в много аспекти. Планината ги е пазила от вражески нахлувания по техните територии. В религиозен смисъл Родопският планински масив ги доближавал и по-близо до слънцето - това доказва неслучайното географско разположение на Перперикон. Сигналите, или древната тракийска сигнализация, била насочена към траките, населяващи териториите на днешните райони Тракия и Долината на розите. Това доказва, че тракийското население е било добре стратегическо разположено и в никакъв случай това поведение на селищни модели не е съобразено само с географските и природни дадености, но и с военно стратегическия замисъл, който доказва наличието на добрата тракийска интуитивност на оцеляване.

Разработване на нов туристически продукт - културно-исторически коридор, идентифициран като „Свещеният път на древните траки“

От разгледаните и анализирани райони се доказва наличието на наситени тракийски светилища и некрополи и ранни тракийски селища. Много археолози и изследователи непрекъснато извеждат доказателства чрез проведени разкопки в районите и областта. Откритите тракийски ценности, накити и богатства, скрити под земята в тракийски светилища и могили, почти ежедневно изумяват учените и историците, които не спират да изтъкват факти за богатото тракийско наследство на територията на нашата държава. Много пъти се налага на историци и археолози да преразглеждат първоизточниците и първоначалните теории за историята на тракийското наследство и култура, тъй като всяко ново разкрито тракийско светилище дава нова информация за уменията и бита на тракийските заселници в ранното и древно си развитие като народ. Разбира се и до днес се спори как да се идентифицират траките, като народ с езически ритуали или ранна цивилизация. Тези спорове се пораждат от липсата на открита тракийска писменост или тракийско писмо, а до момента няма твърди доказателства за наличие на такова. Художествените умения на траките и начинът, по който са обработвали камъка и метала (неолитна епоха), ракриват сериозни архитектурни умения и познания в областта на математиката и геометрията. Тук възниква спор как са могли да

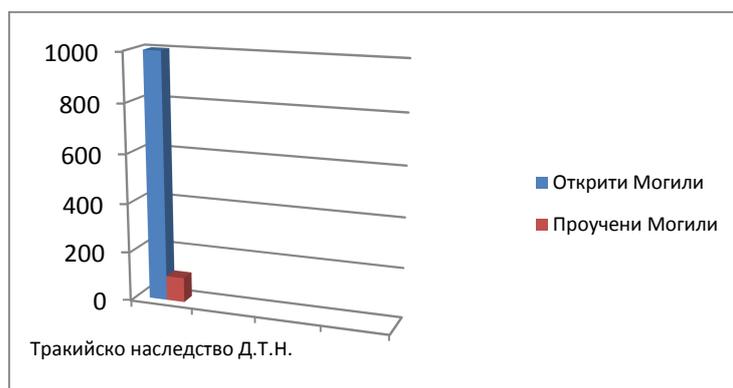
¹ Използвани са някои факти и разкази от книгата „Кои били траките?“ на Ненко Берберов.

разчитат математическите модели в пространството без да си служат със знаци и символи, за да бележат и чертаят своите строителни планове. Може би писмото и тракийската писменост не е просто открита до момента и седи заровена някъде под българската земя. Ако се открие тракийска писменост, то траките и тракийското наследство ще се наложат като първата ранноевропейска цивилизация.

Слабото рекламиране в световен мащаб на българското историческо наследство допълнително отежнява ситуацията в икономически план, липсата на нови инвестиции за проучване допълнително загробва историческото ни минало.

Туризмът в България е пряко свързан с наличието на ценното ни тракийско наследство. Докато българската политика не обръща внимание на застоя в областта на науката, то нашите съседи гърците се възползват от това, като непрекъснато копират тракийското наследство, преписвайки го на древногръцкото. Дори последното доказателство за това, че Орфей е бил от тракийски произход, не е силно по своята същност и всичко това се дължи на начина, по който информацията се разпространява извън пределите на България.

Изследванията на древните траки чрез съвременната археологията е най-важният метод за идентифициране на историческото ни минало. Пример за тракийски изследовател е проф. д-р Георги Китов - един от най-добрите археолози и траколози в световен мащаб, провеждал многократни археологически разкопки на могили в целенасочено проучване на траките. Той успя да докаже колко е силно тракийското наследство по нашите земи. Едно от най-великите му открития е Златната тракийска маска, чрез която накара историците в световен мащаб да се задълбочат в своите изследвания, насочени към тракийските народи. След кратко проучване открива и втора златна маска. Проф. д-р Георги Китов е непреклонен пред българското помирение за източването и копирането на българската история и култура. Долината на тракийските владетели нямаше да съществува без усилията и упорития труд на проф. д-р Георги Китов и неговия археологически екип. Той ще остане завинаги в историята ни като най-добрият археолог, историк и специалист-траколог, наричан още българският Индиана Джоунс.

Фиг. 1. Открити и проучени тракийски могили в района Долината на Розите, т.нар Долината на тракийските владетели (Актуални данни за 2015 година)

Интересът и темповете за проучванията на тракийското ни наследство до 2015 година са изведени визуално на фиг. 1. От 1000 открити могили са проучени само 100 до момента. Липсата на инвестиции и капиталовложения е пряката причина за слабите темпове на развитие на посочения проблем. Някои нови данни сочат, че съществуват около 1500 тракийски гробници, а са проучени около 300. Но данните са приблизителни и не могат да бъдат точни от чиста математическа гледна точка, като основна причина е незаконната дейност на така наречените черни археолози или иманяри. Те в много от случаите разрушават или почти напълно заличават много от обектите, които имат антропогенен характер.

ПРЕДЛОЖЕНИЯ ЗА ОБЩ ТУРИСТИЧЕСКИ ПРОДУКТ „СВЕЩЕНИЯТ ПЪТ НА ДРЕВНИТЕ ТРАКИ“

Предложението за общ туристически продукт в определени райони „Свещения път на древните Траки“ обединява три района от новата туристическа карта на България. Районите Родопи, Тракия и Долината на розите могат да предложат общ туристически продукт на база немалко на брой тракийски наследствени ресурси и археологически открития.

Наличните антропогенни ресурси за целта са разделени по райони и описани по значимост:

- район **Родопи**: наследник на най-богатото тракийско историческо минало за територията на България. *Пример*: Перперикон е най-голямото тракийско светилище и най-големият мегалитен археологически комплекс в Европа, който се

Кърджали, Пловдив, Казанлък. Разграничавайки ги по площ, те са както следва: Родопи с обща площ и територия 18000 км², Горнотракийска низина в район Тракия е с обща площ 6030 км², район Долината на розите или по точно Казанлъшкото поле е с обща площ от 780 км².

Решението на задачата ще се изведе от сбора на общата площ на трите района и общия брой общини, разделени на броя на тракийски могили и гробници, а резултатът ще доведе до извеждането на процент за концентрация на тракийско наследство. Имаме:

k - коефициент

p - обща площ на районите

p1 - общ брой общини

t - брой тракийски могили / гробници.

Тъй като точният брой на тракийски гробници е в процес на проучване за дадените райони, задачата няма точно решение. Но можем да изведем резултат за Долината на тракийските владетели - район Долината на розите. Уравнението за решение на задачата е от типа:

Задача 1: Да се изведе тракийско наследствения коефициент на район Долината на розите по статистически данни за тракийска наследственост.

Решаваме по формулата за КТН: $p1; k = \frac{p}{t}$; следва заместване на неизвестните, като знаем, че за p=780 ; p1=19; t=1500:

$p1 = 19; k = \frac{780p}{1500t}$; където за отговор приемаме решението: p1=19; k=0,48%.

Резултатът от решението показва, че при наличие на 19 общини с обща площ на района 780 км², k=0,48% - тракийски наследствен коефициент. Изводите за развитие на района в културно-исторически аспект следва да бъдат направени от получения резултат.

Задача 2: Да се изведе тракийско наследственият коефициент на България по статистически данни за тракийска наследственост.

Решаваме по формулата: $p1; k = \frac{p}{t}$; следва заместване на неизвестните, като знаем, че общата

площ на България е 110 994 км²; общият брой тракийски могили, намерени на територията на България, са приблизително 90 000; общият брой на общини според новото райониране за 9 района са 264. Оттук следва: p=110 994; p1=264 ; t=90 000.

Решаваме по познатата ни формула:

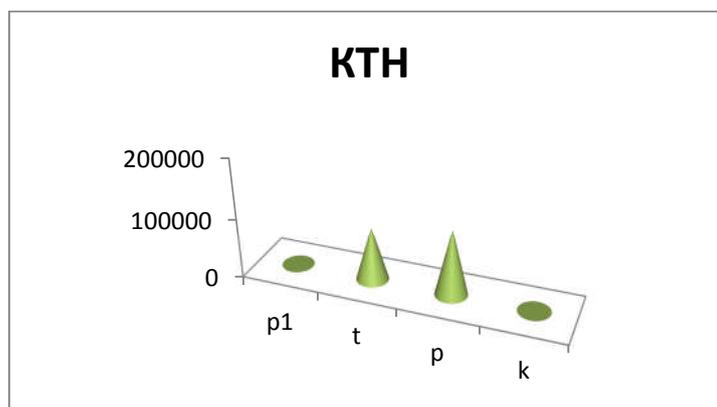
$p1 = 264; k = \frac{110\,994p}{90\,000t}$; за резултат приемаме:

p1=264; k=1,23% е националният тракийски наследствен коефициент. Изводите за развитие в културно-исторически аспект следва да бъдат направени от получения резултат.

Резултатът на задача 2 може да бъде представен и графично, както в следващия пример: Вижда се разликата на площта (p) в случая спрямо (t) тракийското наследство, а коефициентът (k) е почти незабележим и доказва своята обратна пропорционалност като свойство на показател за наличие на древно тракийско наследство или КТН.

От решението на двата примера установихме, че коефициентът за тракийска наследственост (k) на база площ и общини има обратно пропорционален характер - колкото е по-нисък процентът, толкова по-добра е в случая тракийската наследственост. Горепосочените проценти са изведени като данни за територията на България.

Най-голямо струпване на тракийско наследство има на територията на България, а това доказва че центърът на тази култура е бил именно тук. Аналогично тракийските гробници се откриват също в Северното Причерноморие, край Кавказ, Мала Азия и Средна Азия. Тракийската култура се развива под влиянието на Месопотамия, Персия, Египет и Микена. Има една подражаема оригиналност в Древна Тракия, наблюдава се обратно силно влияние от Тракия към околните народи. В България от 90 000 хиляди открити тракийски могили и гробници днес едва 1000 са проучените от тях. Защитените от закона са малко на брой и черните археолози унищожават ежедневно нашето ценно тракийско наследство.

Фиг. 3. Графично представяне на разглежданите показатели

Задача 3: Да се определи крайна точка за търсене на тракийско наследство спрямо общата средна надморска височина на дадени райони.

Условие: Площта на дадените райони, включени към изследването: Район Родопи, Тракия и Долината на розите, ще определи обхвата на търсене в пространствен аспект.

Да се намери: вертикала и хоризонтала на търсене.

Решение:

Знаем надморските височини на районите:

Родопи - 1098 m, Тракия - 168 m, Долината на розите - 167 m. Тук трябва да определим средната надморска височина за трите района общо, която изчисляваме по данните:

$$(1098+168+167):3 = 1433:3 = 477,66 \text{ m.}$$

Средната надморска височина бележим с латинско (H); в случая H = 477,66 m е височина, средна за трите района. Тя ни показва, че районът, в който трябва да търсим е район Родопи, където средната надморска височина е съвместима с тази от получения резултат. С латинското (p) бележим площта в квадратни километри: в случая Родопите

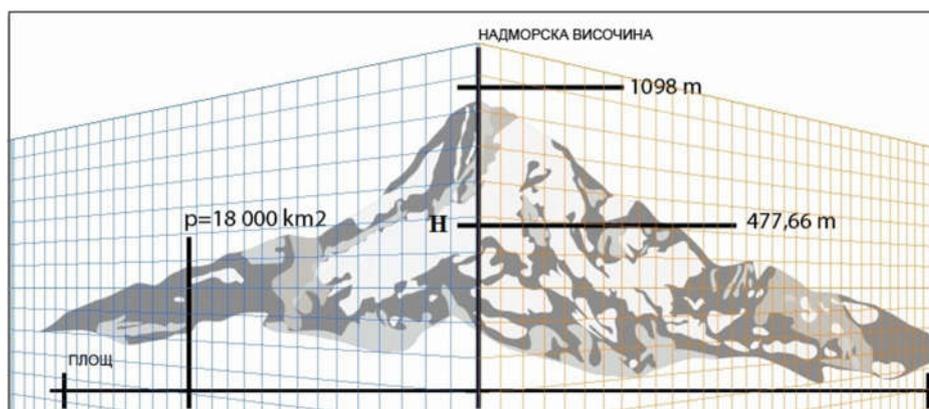
имат обща площ, която е равна на 18 000 km² и тя се явява като обхват на търсене в хоризонтален географски смисъл. Вертикалният ни обхват на търсене е равен на получения резултат от решението на задачата.

Извод от решението на задача 3:

Район Родопи има обща площ от 18 000 km² и средна надморска височина от 1098 m, при средна надморска височина за трите района H = 477,66 m; ще се търси тракийско наследство в район Родопи който е съвместим във височинен аспект. Търсенето можем да бъде археологическо и то се разпростира в случая на 18 000 km² площ, но задължително на H височината, определена като крайна точка за търсене на древно тракийско наследство ДТН.

Графично решение на задачата: Определена е средната вертикала и хоризонтала за търсене на тракийско наследство по дадена географска територия и площ. Точка на търсене според хоризонтала и вертикала (H, p)

Решение за район Родопи: средна точка за търсене на ДТН е 477,66 m.

Фиг. 4. Графично представяне на решението на задачата за определяне на средна точка на търсене на древно тракийско наследство

ДИСКУСИИ

Дискусиите ще бъдат разделени в няколко и различни по характер аспекти, но с общо значение по главната заложена тема и тематика. Акцентите са от разглежданите до момента проблеми, заложи в статията, като не се нарушава идеологията на научния анализ.

I. Икономическо и финансово значение за туризма в България от правилното развитие на един древно-тракийски обект

Пример: Една идея за развитие на тракийски обект: Могилата Малтепе край с. Маноле, община Марица, област Пловдив.

На 26.03.2013 година публично в медиите се появи една идея на местна власт за развитие на древно-тракийски обект. В случая беше посочена тракийската могила край с. Маноле, наречена Малтепе. Идеята се състои в това тя да се развие и

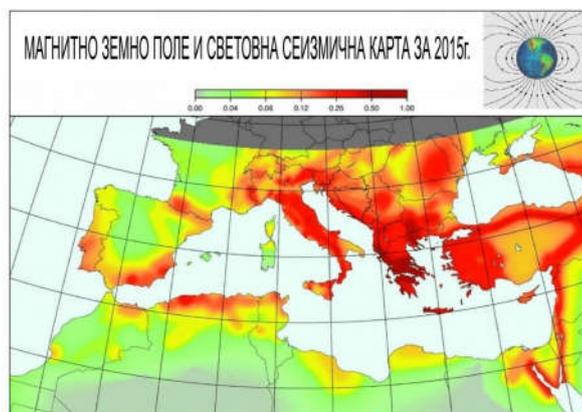
да бъде атракцион за туристическия бизнес в района. Могилата се оказа недокопаната от черните археолози и неизследвана до момента от учените в областта. В проекта е заложила уникалната по своята същност задача могилата да се превърне в най-големия тракийски музей на открито. Този музей ще включва гробницата, която има уникалната площ от 100 квадратни метра и е датирана от 1 век преди Христа до 3 ти век след Христа. Разкопките са обект на проект, с който община Марица се гордее. Стойността на този проект е оценена на 2,5 милиона лева. Археологическата част на проекта е организирана от доц. д-р Костадин Кисьов. Той заедно със свои колеги от Националния археологически институт направиха геофизическите проучвания на терена. Предвидено е изграждането на допълнителна инфраструктура, паркинг и туристически център.

Гробницата се оказа от времето на Филипопол, който е бил столица на римската провинция Тракия. Много древни тракийски богатства следва да бъдат открити в процеса на изследването. Финансовата и икономическа изгода от наличието на един такъв туристически проект е голяма. Капиталовложенията са предвидени да се увеличат в пъти от правилното развитие на проекта. Следва и неизбежното отваряне на нови работни места на заетите в туризма. Развитието на с. Маноле ще се подобри, а и отчасти стандартът на местния начин на живот.

II. Оценка на проблемите, възникващи пред разкриването на древни археологически обекти и останки. Пречки пред антропогенните изследвания от естествен характер

Днес природата е започнала световна война срещу археологията. Сеизмичните зони и магнитното поле на Земята заличават по естествен начин антропогенните ресурси. Археолозите са притиснати от скоростта на времето между търсенето и разкриването на такива обекти. Според учените от NASA - National Aeronautics and Space Administration "USA" магнитното поле на земята в географски смисъл не е еднакво навсякъде и е различно по сила. Полюсите и земното притегляне се изместват успоредно със

сеизмичните и земетръсни зони. Според българските учени от Българската академия на науките район Тракия и част от район Родопи и Долината на розите са обекти, които влизат в актуалните карти на сеизмичните зони. Темповете на природните аномалии в областта заличават по естествен път засипаните и скрити от почвата археологически останки и антропогенни ресурси. Много от тези ресурси са заличени от посочените причини, като разликата в силата на земно притегляне и наличието на земетръсни зони. Земетресенията са най-големите унищожители на археологическото ни наследство. Хаотичното движение на земните пластове допълнително унищожават наследството от нашите предци, в случая древнотракийските обекти. Ахеолозите и учените-историци са принудени да се борят и срещу мощта на природата и нейната тайнствена сила в стремежа си към опазването на наследствената ни история. За щастие днес NASA разработва технология, която може да измерва от космоса и от близката земна орбита движението на магнитното поле и успоредно следи развитието на сеизмичните зони и тяхното влияние върху заобикалящата ни естествена природна среда. Световната геология подробно разглежда проблема и следи геоложките разлики с помощта на развитите космически технологии.

Фиг. 5. Световна сеизмична карта, актуална за 2015 година

III. Културното влияние и ритуални поведенчески модели при древните народи- траки и египтяни

Значението и ценността от наличието на древно тракийско наследство можем да разгледаме и от друга гледна точка. Знаем, че Древна Тракия е със силно общо културно влияние от Древен Египет. Според легендата: Орфей е имал възможност да разпространява и обменя културен и житейски опит с помощта на чести пътувания, римите и божествената си глас, изкуството на музиката и песента. Пътуването между различни народи е част от ежедневието на древния тракийски певец. Опит от културно влияние, което бързо се разпространява между древните народи и траките. Успял е да пренесе със себе си много познания от

различни области, като: древна архитектура, военни стратегии, религиозно влияние, обичаи и начин на живот; обмяна на опит в международен план в сферите на изкуството и културата. Много тайни от древни обреди и традиции той е могъл да разкрие с помощта на своето музикално изкуство. И днес откриваме прилики на културно влияние между двата народа. За да ги отбележим ни е необходим отново модел на повтораемост, който е заложен в древното тракийско и египетско заграбване и техните погребални ритуали. Антропогенните ресурси днес, които са обект на изследване непрекъснато доказват общото културно влияние.

Фиг. 6. А) Обща форма на тракийска могила; В) Обща форма на египетска пирамида

Общият модел тук е изразен в погребалния вид и метод като ритуал. Почти еднакъв погребален модел е характерен за Древна Тракия и Египет, който се изразява в сходния начин на загробване под земята с обща пирамидовидна форма. Независимо дали е тракиец или египтянин ритуалното погребение е придружено с накити и богатства в знак на отдаването на чест към своите владетели. В много от случаите любимите жени са загробвани живи съвсем доброволно до техните покойни съпрузи или воители. Тук изпъкват еднакви по същност погребални традиции, характерни за двата древни народа. Формата на могилата наподобява египетската пирамида по своята структура и предназначение. И двата древни народа се кланят пред силата на слънцето и издигат мегалитни постройки и паметници в негова чест в знак на преклон пред природната и мистична мощ на бога-слънце.

IV. Кратък размисъл за историческото наследство и познанието на историята

Историята е завещанието на един или няколко народа към един народ. Тя не е учебник или книга. Тя е нещото, което не може да бъде описано с прости думи и фрази. Може да се наследява. Остава своите знаци от миналото за бъдещите поколения. Легендите я поддържат жива, а от своя страна мистиката я прави красива. Народ, който е опознал своята история, е богат духовно народ. Познавайки историята си, ти градиш бъдеще на вече положена основа. Миналото ни показва как да живеем в бъдещето. Историята е миналото време, към което се връщаме, за да се учим от него. Тя е като най-впечатляващата и красива открита от човека машина на времето. Понякога тя се повтаря, но само в случаите на незнание и липсата на интерес към историческото минало.

V. Препоръки

Районирането и разделението на общини и градове е способ за разграничаване на територии на държавно ниво. Тези общо казано разделителни политически граници, които са на национално ниво, не трябва да се явяват разделителни линии за общия национален икономически растеж. Взаимоползите от развитието и районирането на държавата трябва да бъдат с общ характер и прозрачни от политическа гледна точка на общинско и административно ниво. Пречките като: безработица, лоша инфраструктура, лоши комуникации и транспорт, да бъдат избягвани чрез воденето на правилни политико-икономически държавни регулативни техники на развитие. Инвестициите и капиталовложенията в развитието на общини и благоустройствени планове да са целенасочени с ясни финансови законови инструменти. Нужно е прозрачно и безрисково инвестиране в развитието на градовете и селата от общините, без да се търси причина и значение за големината на общината. Туризмът в България трябва да премине успешно психологическата граница на териториалното държавно деление, ако се изисква по-добро постигане на икономически национален растеж.

Специална препоръка – предложение към Министерството на туризма на Република България: според новото райониране, прието от 2013 година, районите Тракия и Долината на розите са два отделни. Но за да имат по-добро икономическо и финансово развитие в областта на туризма те трябва да са (според моето скромно мнение) в един общ район, наречен Тракия и Долината на розите. Практикуването на общ туристически продукт в двата района е от силно значение за развитието на културния, историческия

и вътрешния туризъм. Разбира се това предложение може да бъде отправено за преразглеждане от *Национален център за териториално развитие*, който разработи концепцията на туристическо райониране. Тогава предложенията бяха отправени от Министерството на туризма. Обсъждане, което беше публикувано на 30 октомври 2014 година, публично на министерския сайт с новото конфигуриране на туристическата карта с наличните и отбелязани нови девет района.

ЗАКЛЮЧЕНИЕ

Общите туристически вътрешни коридори и воденето на правилна туристическа политика са в основата за развитие на районите, които са отбелязани от новата туристическа карта на България. Административното деление трябва да бъде само една виртуална граница за настъпващите инвестиции от Европейски програми или Европейския съюз. Общинските политики за регионално развитие и инвестиционните инструменти да са в насока създаване на повече работни места и повече заети в малкия и среден бизнес. Развитието на земеделието и туризма са от изключително значение за постигането на прогрес в борбата срещу кризисната ситуация в България. Безработицата е основната причина за обезлюдяването на малки и средни населени места. Растежът на градовете вследствие от миграцията в посока село–град не спомага за икономическо развитие. В много от доказаните случаи се наблюдава недостиг на работни места вследствие от миграцията и ниско качество на образование и липса на квалифицирани кадри за нуждите на малкия и среден бизнес на национално ниво.

Литература

1. Александров, В. Доклад: Върху пространственото разпределение на почвеното засушаване в България. София, 14 април 2006 г.
2. Анастасова, М. Селският туризъм - същност, опитът на Италия и фактори, обуславящи неговото развитие в България. София 2000 г. Институт по аграрна икономика.
3. Берберов, Н. Кои били траките? Пловдив, 2009 г.

4. Богданова, З. Селските райони в България – перспективи и възможности за устойчиво развитие. НАУЧНИ ТРУДОВЕ НА РУСЕНСКИЯ УНИВЕРСИТЕТ – 2008 г., том 47, серия 6.1.
5. Венедиков, И. Митове на българската земя. Раждането на боговете. “Идея”, гр. Стара Загора, 1997 г.
6. Инвестиционен новинар, интернет -вестник www.investor.bg.
7. Китов, Г. Траколожка експедиция за могилни проучвания. “Темп” (календар), София, 2002 г.
8. Министерство на икономиката: www.mi.government.bg.
9. Министерство на туризма: www.tourism.government.bg.
10. Народно събрание на Република България: www.parliament.bg.
11. Национален статистически институт: www.nsi.bg.
12. Национален център за териториално развитие: www.ncrdhp.bg.
13. Николова, М., Линкова, М. Бариери пред развитието на селския туризъм в България. Стопанска академия „Д. А. Ценов; Списание „Диалог“ 2009 г.
14. Русева. М. Тракийска гробнична архитектура в българските земи през V-III в. пр. н.е. Издателство “Я”, Ямбол, 2002 г.
15. Узун, Ж. Дисертация „Селищни модели в Горнотракийската низина през VI – I век. пр. Хр.” от 2011 г.; Нов български университет, департамент „Археология“, с научен ръководител Анелия Божкова
16. Bramwell, R., B. Lane, Rural tourism and sustainable rural development, Proceedings from the second international School of Rural development, ChanelView Books, London, 1994.
17. Busby, G., S. Rendle, The transition from tourism on farms to farm tourism, "Tourism Management", Vol.21, 2000.
18. Cater, E., G. Lowman, Ecotourism. A sustainable option, John Wiley & Son, England, 1994.
19. Gartner, C.W., Tourism Development. Principles, Process and Policies, 1996.
20. Magliacani, M., The Contribution of Rural Tourism to the Environmental and Managerial Development of the Local Community: the Case of the Province of Siena, University of Siena, Italy, 2003.